

ความหมายทางวจนปฏิบัติศาสตร์ของคำว่า *ขอโทษ* ในภาษาไทย*

ทัศนีย์ แมกกวรวัฒนา**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายทางวจนกรรมของคำว่า *ขอโทษ* ในภาษาไทยด้วยทฤษฎีวจนกรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า *ขอโทษ* สื่อความหมายได้ 6 ความหมาย คือ วจนกรรมขอโทษ วจนกรรมเกริ่นนำการขอร้อง วจนกรรมเรียกความสนใจ วจนกรรมจบการสนทนา วจนกรรมปฏิเสธ และวจนกรรมขออนุญาต ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยว่า ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และใส่ใจกับความรู้สึกของคู่สนทนา

คำสำคัญ: ขอโทษ คำสำคัญ วจนกรรม ความหมายทางวจนปฏิบัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ‘การวิเคราะห์ความหมายแบบครอบคลุมของคำสำคัญทางวัฒนธรรม ‘ไม่เป็นไร’ ‘เกรงใจ’ และ ‘ขอโทษ’ ในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีอภิภาษาเชิงอรรถศาสตร์ธรรมชาติ’ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการเขียนบทความ

** นักศึกษาปริญญาเอก ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: thnmek@yahoo.com

The Speech-Act Meanings of *Khotot* in Thai*

Thasanee Mekthawornwathana**

Abstract

This research aims to analyze the pragmatic meanings of the word 'khotot' in Thai, using the speech act framework. The analysis revealed that 'khotot' is used as the expression of admitting one's mistake, request marker, attention-getter, leave-taking device, refusal and a device for asking for permission. These meanings reflect that focusing on the interpersonal relationships and concerning for other people's feelings are the distinctive characteristics of Thai culture.

Keywords: *Apology, Keyword, Speech Act, Pragmatic Meaning, Thai Culture*

* This article is a part of the Ph.D. dissertation, 'The Natural Semantic Metalanguage Approach to a Study of The Comprehensive Meanings of The Cultural Keywords 'maipenrai' 'krenghchai', and 'khotot' in Thai'. I am grateful to Professor Dr. Amara Prasithratsint for her helpful comments on an earlier version of this paper.

** A Ph.D. candidate, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
E-mail: thnmek@yahoo.com

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ไว้ว่า ‘ก. ขอให้ยกเว้นโทษ, ใช้เป็นคำสุภาพเมื่อรู้สึกว่าจะเป็นการล่วงเกินผู้อื่น’ จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ไว้ 2 ความหมาย โดยความหมายที่หนึ่ง ใช้เพื่อขอให้ผู้ฟังยกเว้นโทษให้ภายหลังจากที่ได้กระทำความผิดต่อผู้ฟัง ความหมายที่สองใช้เมื่อผู้พูดยังไม่ได้กระทำความผิดสิ่งหนึ่งต่อผู้อื่น เพียงแต่คาดว่าสิ่งที่กำลังจะกระทำนั้นอาจล่วงเกินผู้อื่น จึงพูด *ขอโทษ* เพื่อแสดงความสุภาพ แต่หากมองในมิติการใช้ พบว่าผู้พูดสามารถใช้ *ขอโทษ* เพื่อแสดงความรับผิดชอบ เกริ่นนำก่อนการขอร้อง เรียกความสนใจจากผู้ฟัง ใช้บอกผู้ฟังว่าการจบการสนทนา และใช้เพื่อขออนุญาตก่อนกระทำบางอย่างได้อีกด้วย ซึ่งความหมายในแง่ของการใช้เช่นนี้ คือ ความหมายทางวัจนกรรม

จากการสำรวจงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคำ *ขอโทษ* ที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งวิเคราะห์กลวิธีในการแสดงวัจนกรรมขอโทษ (ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา, 2541) รวมไปถึงกลวิธีแสดงวัจนกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมขอโทษ เช่น การตอบรับคำขอโทษ (ภาสพงศ์ ผิวพอใช้, 2545) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีขอโทษกับตัวแปรทางสังคม เช่น สถานภาพทางสังคม (จිරรัตน์ เพชรรัตน์โมรา, 2544) รวมไปถึงงานวิจัยที่ต่างออกไปจากที่กล่าวมาแล้ว คือ งานของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2553) ที่มุ่งวิเคราะห์ว่าผู้พูดคนไทยใช้คำว่า *ขอโทษ* ในสถานการณ์ใดบ้าง แล้วนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า NSM ตามแนวคิดของเวียชบิคกา (Wierzbicka, 1985) แต่ไม่ได้มุ่งวิเคราะห์ความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ดังนั้นจึงยังคงเป็นปัญหาคลุมเครืออยู่ว่า แท้ที่จริงแล้ว *ขอโทษ* ที่พบในคำพูดของผู้พูดคนไทยสื่อความหมายว่าอย่างไรได้บ้าง

ทั้งนี้จากการสังเกตการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันจะพบว่า ในแต่ละวันจะมีสถานการณ์ที่ทำให้ผู้พูดคนไทยต้องพูด *ขอโทษ* อยู่เสมอ เช่น ภายหลังจากกระทำผิด ก่อนการขอร้องให้ผู้อื่นกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้พูด ก่อนการเสนอความเห็น ก่อนการตำหนิผู้อื่น ก่อนการประชด ก่อนการปฏิเสธ และก่อนการขออนุญาตกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในแง่ที่จริงถือได้ว่าคำว่า *ขอโทษ* เป็น *คำสำคัญ* (Keyword) ของสังคมไทยตามแนวคิดของเวียชบิคกา (Wierzbicka, 1996; 1997) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ในแต่ละสังคมจะมีคำสำคัญ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ได้ โดยคำดังกล่าวจะเป็นคำที่พบบ่อย ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของสังคมนั้น ๆ ได้ซึ่งต่อมากอดดาร์ด (Goddard, 2004; 2006; Goddard & Wierzbicka, 2004) ได้แนวกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำสำคัญไว้ว่า อาจปรากฏอยู่ในรูปที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น คำกริยาที่สื่อวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ คำต้องห้าม คำที่ปรากฏร่วมกัน (Collocations) คำพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำอนุภาค และคำกล่าวทักทาย ทั้งนี้คำดังกล่าวต้องเป็นคำที่คนในสังคมยอมรับว่า

มีความสำคัญ และทำให้คนภายนอกสังคมเข้าใจวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้ (Wierzbicka, 1997; Goddard, 2004; 2006; Goddard & Wierzbicka, 2007)

ต่อมา นักภาษาศาสตร์ที่สนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมที่ยอมรับในแนวคิดนี้ ได้วิเคราะห์หาความหมายของคำสำคัญในภาษาของตน เพื่อโยงไปสู่ลักษณะเด่นของวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ต่างสนับสนุนว่าคำสำคัญของสังคมหนึ่ง ๆ สามารถสะท้อนวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ได้ อาทิ สังคมมาเลย์ (Goddard, 1997; 2001) สังคมออสเตรเลีย (Wierzbicka, 2002) สังคมรัสเซีย (Wierzbicka, 2003) สังคมสิงคโปร์ (Besemeres & Wierzbicka, 2003; Wong, 2004) สังคมแอฟริกัน (Ameka & Breedveld, 2004) สังคมชาวยิว (Wierzbicka, 2004) สังคมของชาวสเปนเชื้อสายโคลัมเบีย (Travis, 2004) สังคมเกาหลี (Yoon, 2004) และสังคมเปอร์เซีย (Sahragard, 2003)

สำหรับการศึกษาเรื่องคำสำคัญในสังคมไทย เท่าที่สำรวจเอกสารพบงานวิจัยของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2555) ที่วิเคราะห์ความหมายของคำว่า *เกรงใจ* แล้วโยงไปสู่ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทย ซึ่งได้ข้อสรุปว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องความสุภาพทั้งในแง่ความประพฤติและการใช้คำพูด โดยแสดงความสุภาพผ่านการแสดงความยำเกรง ไม่เบียดเบียน หรือรบกวนให้ผู้อื่นกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไม่เต็มใจให้ผู้พูด และใช้คำว่า *เกรงใจ* ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งแม้งานวิจัยดังกล่าวจะได้สรุปลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยผ่านการวิเคราะห์คำสำคัญไว้แล้วก็ตาม แต่ถือเป็นการสรุปจากคำสำคัญเพียงคำเดียว ดังนั้น จึงอาจสะท้อนภาพวัฒนธรรมไทยได้ไม่ครอบคลุม เพราะคำสำคัญในสังคมไทยไม่น่าจะมีแค่เพียง 1 คำ ทำนองเดียวกับงานวิจัยในสังคมอื่น ๆ ข้างต้นที่พบคำสำคัญจำนวนมาก ซึ่งการศึกษาความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ที่ถือเป็นคำสำคัญอีกคำหนึ่งของสังคมไทย จึงสามารถช่วยเติมเต็มข้อสรุปเรื่องลักษณะเด่นของวัฒนธรรมให้ได้ภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลข้างต้น การศึกษาหาความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ที่พบในคำพูดของผู้พูดคนไทยจึงเป็นสิ่งที่ทำหาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการวิเคราะห์ความหมายของคำว่า *ขอโทษ* ด้วยทฤษฎีวัจนกรรมตามแนวคิดของเซอร์ล (Searle, 1969) เพื่อหาข้อสรุปว่า *ขอโทษ* ในคำพูดของผู้พูดคนไทยสื่อความหมายว่าอย่างไรได้บ้าง และจากความหมายที่พบสะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยได้ว่าอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ความหมายทางวัจนกรรมของคำว่า *ขอโทษ* ในภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลการใช้คำว่า *ขอโทษ* ที่เป็นธรรมชาติจากกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้จึงเลือกเก็บข้อมูลจาก 4 แหล่งหลัก ๆ ได้แก่ 1) คลังข้อมูลภาษาไทยบนเว็บไซต์ <http://ling.arts.chula.ac.th/ThaiConc/> 2) งานเขียนประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ 3) บทสนทนาทางโทรทัศน์ และวิทยุ และ 4) การสอบถามกลุ่มตัวอย่างให้นึกถึงสถานการณ์ที่ทำให้พูดคำว่า *ขอโทษ* พร้อมยกตัวอย่างคำพูดในสถานการณ์นั้น ๆ

ทั้งนี้ได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามกรอบวงจรมนุษยวิทยาเรื่องความสุภาพ และทฤษฎีวัจนกรรมเพื่อหาว่า *ขอโทษ* ในข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสื่อความหมายว่าอย่างไรได้บ้างก่อนสรุปลักษณะเด่นของสังคมไทยที่สะท้อนจากความหมายทั้งหมดที่พบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า *ขอโทษ* สื่อความหมายทางวัจนกรรมได้ 6 ความหมาย คือ 1) วัจนกรรมขอโทษ 2) วัจนกรรมเกริ่นนำการขอร้อง 3) วัจนกรรมเรียกความสนใจ 4) วัจนกรรมจบการสนทนา 5) วัจนกรรมปฏิเสธ และ 6) วัจนกรรมขออนุญาต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. *ขอโทษ* สื่อความหมายวัจนกรรมขอโทษ (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนว่า *ขอโทษ*)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ พบภายหลังจากที่ผู้พูดกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้ฟังได้รับความเสียหาย เพื่อแสดงเจตนารับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังตัวอย่าง

- (1) คนแปลกหน้า: 'ที่นี่ไม่มีคนชื่อนี้ค่ะ'
ผู้พูด: 'อ๊วย ขอโทษ₁ ค่ะ โทรมิด'
คนแปลกหน้า: -
- (2) คนแปลกหน้า: 'รบกวนต่อแถวด้วยค่ะ'
ผู้พูด: 'ขอโทษ₁ ค่ะ'
คนแปลกหน้า: -
- (3) แม่: 'ทีหลัง อย่าพูดจาอย่างงี้อีกนะ แม่ไม่ชอบ'
ผู้พูด: 'ขอโทษ₁ ครับแม่'
แม่: -
- (4) คนแปลกหน้า: 'อ๊วย!'
ผู้พูด: 'ขอโทษ₁ นะครับ ผมไม่ได้ตั้งใจ'
คนแปลกหน้า: 'ไม่เป็นไรค่ะ'

- (5) เพื่อน: 'อาจารย์บอกให้ส่งวันนี้อะ'
 ผู้พูด: 'โทษ ทีนะ สឹมไปจริง ๆ ว่าต้องส่งวันนี้'
 เพื่อน: 'ไม่เป็นไร แต่พรุ่งนี้อย่าสឹมอีกนะ'
- (6) เพื่อนสนิท: 'โห.. นั๊ด 9 โมง มา 10 โมงเนี่ยนะ'
 ผู้พูด: 'โทษ ทีเพื่อน พอดีสึนสายไปหน่อย'
 เพื่อนสนิท: 'เดี๋ยวกั้ให้เลี้ยงชะเลย มาสายดีนั๊ก'
- (7) ลูกค้า: 'ขอโทษนะครับ ทำไมห้องน้ำห้องผมไม่ค่อยสะอาดเลย'
 ผู้พูด: 'ต้องขอประทานโทษ เป็นอย่างสูงเลยครับท่าน เดียวผมจะรีบสั่งให้คนไปทำความสะอาดห้องน้ำ ให้ท่านทันทีเลยครับ'
 ลูกค้า: 'ขอบคุณครับ'

ขอโทษ ในประโยคที่ (1)-(7) พบภายหลังที่ผู้พูดได้กระทำผิดต่อผู้ฟังแม้เพียงเล็กน้อย เช่น ต่อโทรศัพท์ผิด ในประโยคที่ (1) และเหยียบเท้าคนแปลกหน้า ในประโยคที่ (4) หรือกระทำผิดมาก เช่น แชนคิวคนแปลกหน้า ในประโยคที่ (2) พูดจาไม่เหมาะสมกับแม่ ในประโยคที่ (3) สឹมนำรายงานกลุ่มมาส่ง ในประโยคที่ (5) มาสายกว่าที่นัด ในประโยคที่ (6) และบริการบกพร่อง ในประโยคที่ (7) และแม้ว่าผู้พูดจะไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดโดยตรงต่อผู้ฟังก็ตาม ผู้พูดก็จะแสดงวจนกรรมรับผิดชอบ หากเห็นว่าตนเองเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้นโดยอ้อม เช่น ในประโยคที่ (7) ที่ผู้พูดเป็นผู้จัดการโรงแรมแสดงวจนกรรมรับผิดชอบต่อลูกค้าที่บ่นเรื่องความสะอาดของห้องน้ำในห้องพัก ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ความผิดของผู้พูด เพราะผู้พูดไม่ได้มีหน้าที่ทำความสะอาดห้องน้ำของผู้ฟัง แต่เป็นความผิดของพนักงานทำความสะอาดห้องพัก แต่ก็ถือว่าผู้พูดกระทำผิดต่อผู้ฟังโดยอ้อม เนื่องจากผู้จัดการมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของโรงแรม และเป็นหัวหน้าของพนักงานทำความสะอาด โดยตำแหน่ง ดังนั้น จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของลูกน้อง

ผู้พูดในทุกประโยคข้างต้น ต่างใช้ ขอโทษ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า 'ผู้พูดยอมรับผิด และขอให้ผู้ฟังยกโทษให้ผู้พูด' โดยคาดหวังว่าผู้ฟังจะยกโทษให้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ภายหลังจากผู้พูดพูด ขอโทษ ผู้ฟังมักแสดงการให้อภัย ด้วยการพูดตอบรับคำขอโทษว่า ไม่เป็นไร เช่น ในประโยคที่ (4) และ (5) การพูดหยอกล้อว่า เดี๋ยวกั้ให้เลี้ยงชะเลย มาสายดีนั๊ก ในประโยคที่ (6) หรือการพูดว่า ขอบคุณครับ ในประโยคที่ (7) รวมไปถึงการนิ่งเฉยไม่พูดอะไร ในประโยคที่ (1)-(3) แต่ไม่ได้แสดงความไม่พอใจหรือโกรธเคืองผู้พูด ในแง่นี้ ขอโทษ จึงถือเป็นรูปภาษาตายตัว (Formulaic Expression) ที่ทั้งผู้พูดผู้ฟังรับรู้ร่วมกันว่าใช้เพื่อสื่อเจตนาขอโทษ เป็นรูปภาษาที่ผู้พูดรู้ว่าควรใช้แสดงวจนกรรมรับผิดชอบหลังจากที่กระทำผิดต่อผู้ฟัง และเป็นรูปภาษาที่ผู้ฟังคาดหวังว่าจะได้ยินก่อนที่จะยกโทษให้ผู้พูด ขอโทษ จึงเป็นเสมือนคำที่ช่วยให้ผู้พูดพ้นผิดจากการตำหนิจากผู้ฟังว่ามีเจตนาทำให้เกิดความเสียหาย ในขณะที่เดียวกันก็เป็นรูปภาษา

ที่ผู้ฟังใช้เป็นเงื่อนไขในการยกโทษให้ผู้พูด แม้ว่าความเสียหายที่ได้รับจะเป็นเพียงเล็กน้อยก็ตาม กล่าวคือ หากผู้พูดพูดคำดังกล่าวก็จะยกโทษ แต่หากไม่พูดคำดังกล่าวก็จะไม่ยกโทษให้ ซึ่งแม้จะไม่มี การเขียนข้อปฏิบัติเรื่องการขอโทษเช่นนี้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ผู้พูดผู้ฟังทุกคนก็เข้าใจ เรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้พูดจะพูด *ขอโทษ*₁ ภายหลังจากที่ได้กระทำผิดเสมอ และผู้ฟังมักจะยกโทษให้ผู้พูดภายหลังจากได้ยินคำดังกล่าวไม่ว่าความเสียหายที่ได้รับจะรุนแรง มากน้อยเพียงใดก็ตาม

2. *ขอโทษ* สื่อความหมาย วัจนกรรมเกริ่นนำการขออภัย (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนว่า *ขอโทษ*₂)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ ใช้เป็นคำพูดเกริ่นนำก่อนขออภัยให้ผู้ฟังกระทำ หรือหยุดการ กระทำสิ่งใดตามความต้องการของผู้พูด ส่วนใหญ่จะพบร่วมกับตัวบ่งชี้ คือ 1) คำแสดงการขออภัย เช่น *ช่วย ขอ กรุณา หรือ รบกวน และ/หรือ* 2) คำแสดงการสั่ง เช่น *อย่า* หรือ คำอนุภาคที่ทำให้ ประโยคนั้นสื่อความหมายว่าเป็นประโยคคำสั่ง เช่น *หน่อย หรือ หน่อยซี* ดังตัวอย่าง

- (8) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₂ นะคะ ขอทางหน่อยค่ะ'
คนแปลกหน้า: หลีกทางให้ผู้พูดเดินออก
- (9) ผู้พูด: '*ขอประทานโทษ*₂ ครับ ขอทางหน่อยครับ'
ลูกค้า: หลีกทางให้ผู้พูดเดินผ่าน
- (10) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₂ ค่ะ ขอยืม liquid หน่อยค่ะ'
คนแปลกหน้า: ส่งปากกาลบคำผิดให้ผู้พูด
- (11) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₂ นะคะ ช่วยเลื่อนรถไปข้างหน้าหน่อยค่ะ จะเอารถออกจากบ้าน'
คนแปลกหน้า: ขับรถออกไปจากหน้าบ้านของผู้พูด
- (12) ผู้พูด: '*โทษ*₂ นะป้า ช่วยมาคิดเงินโต๊ะนี้หน่อย'
พนักงานเสิร์ฟ: เดินมาคิดเงินค่าอาหารที่โต๊ะของผู้พูด
- (13) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₂ ครับ หอสมุดไปทางไหนครับ'
คนแปลกหน้า: 'อ้อ เดินตรงไป แล้วเลี้ยวขวาตรงแยกข้างหน้านั้นค่ะ'
- (14) ผู้พูด: '*โทษ*₂ ที่แก ส่งหนังสือเล่มนั้นให้หน่อยซี'
เพื่อนสนิท: หยิบหนังสือให้ผู้พูด
- (15) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₂ นะครับ ขอถ่านไฟฉายให้ผม 2 ก้อน'
พนักงานขาย: ยื่นถ่านไฟฉายให้ผู้พูด

- (16) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะอาจารย์ พอดีว่าหนูไม่เข้าใจที่อาจารย์อธิบายค่ะ ขอความ
กรุณาให้อาจารย์พูดใหม่อีกครั้งได้หรือเปล่าค่ะ’
อาจารย์: เริ่มอธิบาย
- (17) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ ค่ะ ช่วยเบาเสียงลงด้วยค่ะ’
นักศึกษาในกลุ่มหนึ่ง: คอยเสียงเบาลง
- (18) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะ กรุณาหยุดสูบบุหรี่ได้มั๊ยคะ’
คนแปลกหน้า: ดับบุหรี่
- (19) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะ รบกวนเปิดเพลงให้เบาว่านี่หน่อยได้มั๊ยคะ’
คนแปลกหน้า: หรีเสียงวิทยุ
- (20) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะ แก้อีตัวนี้มีคนนั่งแล้วค่ะ’
คนแปลกหน้า: ลุกจากเก้าอี้
- (21) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะ ทำบัตรนิสิตหล่นนะค่ะ’
คนแปลกหน้า: ‘อ้อๆ ขอบคุณมากนะค่ะ’ พร้อมก้มลงเก็บบัตรนิสิต
- (22) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ นะคะ อาคาร 1 อยู่ทางซ้ายนะค่ะ’
คนแปลกหน้า: ‘ขอบคุณมากนะค่ะ ไม่ค่อยได้มา เลยจำตึกไม่ได้ค่ะ’ พร้อมเดินไปทางซ้ายมือ
- (23) ผู้พูด: ‘ขอโทษ₂ ครับ รับเงินทอนด้วยครับ’
ลูกค้า: ‘อ้อๆ ขอบคุณค่ะ’ พร้อมยื่นมือรับเงินทอน

ผู้พูดในประโยคที่ (8)-(23) ต่างใช้ *ขอโทษ₂* เป็นคำพูดเริ่มการสนทนา และเกริ่นนำ ก่อนขอร้องให้ผู้ฟังกระทำ หยุดการกระทำ หรือเปลี่ยนรูปแบบการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ต้องการ เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะขอให้ผู้ฟังกระทำบางอย่าง’ โดยสิ่งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำ อาจเป็นประโยชน์กับผู้พูด เช่น ในประโยคที่ (8)-(20) หรือ เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ฟังเองก็ได้ เช่น ในประโยคที่ (21)-(23) โดยหากเป็นกรณีหลัง ผู้พูดจะกล่าว คำขอบคุณผู้ฟัง ต่างจากกรณีแรกที่ไม่พบการกล่าวคำขอบคุณ ซึ่งโดยทั่วไปหลังจากที่ผู้พูดพูดจบ ผู้ฟังจะเตรียมพร้อมสำหรับการสนทนา และทำตามความต้องการของผู้พูด เนื่องจากคนส่วนใหญ่ ในสังคมไทยรับรู้ร่วมกันว่าการพูด *ขอโทษ* โดยที่ผู้พูดยังไม่ได้ล่วงเกินผู้ฟัง คือ รูปภาพที่ใช้เป็น คำบ่งชี้การขอร้อง (Request Marker) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนแปลกหน้า ที่ผู้พูดมักไม่มีเหตุผล ในการขอเริ่มการสนทนา ยกเว้นในกรณีที่ต้องการขอให้กระทำบางอย่างให้ *ขอโทษ* ความหมายนี้ จึงใช้เป็นทั้งคำพูดเริ่มการสนทนา และคำบ่งชี้การขอร้องไปพร้อม ๆ กันด้วย เหมือนกับคำพูด *excuse me* ที่ใช้เป็นรูปภาพที่เกริ่นนำจากผู้ฟังก่อนการขอร้องตามที่โบร์คินและเรนาร์ด (Borkin & Reinhart, 1978) ได้สรุปไว้ และคล้ายกับคำว่า *sumimasen* ในภาษาญี่ปุ่น ที่อิดะ (Ide, 1998)

พบว่า ใช้เป็นคำบังชี้การขอร้อง ก่อนการขอให้ผู้ฟังทำบางอย่างให้

ทั้งนี้คำพูดที่ตามหลัง *ขอโทษ*₂ ในประโยคทั้งหมดข้างต้น ต่างเป็นคำพูดที่ขอร้องหรือบังคับให้ผู้ฟังกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผู้พูดตามแนวคิดของเซอร์ล (Searle, 1969) *ขอโทษ*₂ ที่ผู้พูดใช้พูดนำหน้าคำพูดเหล่านี้ จึงเป็นคำที่ช่วยเน้นเจตนาในคำพูดที่ตามมาว่าสื่อวัจนกรรมขอร้องอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยช่วยเพิ่มระดับความสุภาพในคำพูดของผู้พูดให้อ่อนโยนขึ้นจนไม่ถูกสงสัยว่าผู้พูดกำลังสื่อวัจนกรรมสั่งอีกต่อไป ในแง่นี้ผู้พูดจึงไม่เพียงแต่ใช้ *ขอโทษ*₂ เพื่อเกริ่นนำการขอร้องที่จะตามมาเท่านั้น แต่ยังใช้เพื่อช่วยลดน้ำหนักการบังคับในคำพูดดังกล่าวอีกด้วย โดยผู้ฟังเองก็อาจเลือกที่จะทำตามคำขอของผู้พูดหรือไม่ก็ได้ แต่โดยทั่วไปผู้ฟังจะทำตามที่ขอ เพราะผู้พูดมักขอในสิ่งที่ผู้ฟังสามารถกระทำให้ได้ และไม่ต้องการให้ผู้พูดมองว่าตนไม่สนใจหากปฏิเสธ ซึ่งแสดงให้เห็นข้อตกลงที่คนส่วนใหญ่ในสังคมรับรู้ร่วมกันว่า *ขอโทษ*₂ เป็นคำพูดตายตัวที่ผู้พูดควรใช้เพื่อแสดงความสุภาพก่อนการขอร้องให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่างให้ และในแง่ผู้ฟังเอง ก็ถือเป็นคำพูดตายตัวที่บอกให้เตรียมพร้อมที่จะกระทำการบางอย่างตามคำขอนั้นตามมารยาทสังคม การปฏิเสธไม่ทำตามคำขอจึงมักไม่เกิดขึ้น เพราะเป็นการแสดงความไม่สุภาพและฝ่าฝืนข้อตกลงร่วมกันของคนในสังคม การใช้ *ขอโทษ*₂ ในสถานการณ์เช่นนี้ จึงเหมือนกับคำว่า *sumimasen* ในภาษาญี่ปุ่น และ 'do you mind if' or 'could you please' ในภาษาอังกฤษที่ใช้พูดก่อนขอร้องให้ผู้อื่นทำบางสิ่งให้ ซึ่งช่วยทำให้การขอร้องสุภาพมากขึ้น และทำให้การสนทนาสั้นไหล

3. *ขอโทษ* สื่อความหมาย วัจนกรรมเรียกความสนใจ (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนว่า *ขอโทษ*₃)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ ใช้เป็นคำพูดเรียกความสนใจจากผู้ฟัง ก่อนเริ่มการสนทนา ดังตัวอย่าง

- (24) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₃ ครับ'
เพื่อนรุ่นพี่: 'อู๊ย มาคนแรกเลยนะเนี่ย เชิญเลย ๆ'
- (25) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₃ นะครับ'
เจ้าของร้าน: '*ขอโทษ*₃ ค่ะ ไม่ทราบวันนี้จะรับอะไรดีคะ'
- (26) ผู้พูด: '*ขอโทษ*₃ นะคะ มีใครอยู่มั๊ย'
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด : 'วันนี้ห้องสมุดปิดครึ่งวันนะคะ'

การใช้ *ขอโทษ*₃ ในสถานการณ์ข้างต้น เหมือนกับคำว่า *sumimasen* ในภาษาญี่ปุ่น ที่ถือได้ว่าเป็นคำเรียกความสนใจจากผู้ฟัง (Attention-getting Device) โดยผู้พูดในประโยคที่ (24)-(26) ต่างใช้ *ขอโทษ*₃ เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟังก่อนเริ่มการสนทนา เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า 'ขอย้ำได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะขอพูดกับผู้ฟัง' พบในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการเริ่มการสนทนา แต่ไม่แน่ใจว่าผู้ฟังอยู่ในสถานที่นั้น ๆ หรือไม่ หรือเมื่อผู้พูดมองเห็นผู้ฟัง แต่ผู้ฟังไม่รู้ตัว

ผู้พูดอยู่ในสถานทีนั้น เช่น ในประโยคที่ (24) ผู้พูดได้รับเชิญให้มาร่วมงานวันปีใหม่ที่จัดขึ้นที่บ้านของผู้ฟัง จึงมั่นใจว่าผู้ฟังอยู่ในบ้าน แต่มองไม่เห็นผู้ฟัง เพราะผู้ฟังกำลังเตรียมอาหารอยู่ในครัว ผู้พูดจึงใช้ *ขอโทษ*₃ เพื่อเรียกความสนใจ ในประโยคที่ (25) ผู้พูดซึ่งเป็นลูกค้าไม่แน่ใจว่าร้านค้าที่ต้องการใช้บริการปิด หรือเปิดอยู่ และมีพนักงานอยู่ในร้านหรือไม่ จึงใช้คำว่า *ขอโทษ*₃ เพื่อเรียกความสนใจ และในประโยคที่ (26) ผู้พูดซึ่งเป็นนักศึกษาต้องการใช้บริการในห้องสมุด และคิดว่าน่าจะมีบรรณารักษ์อยู่ด้านใน เพราะไม่ใช่วันหยุด แต่เนื่องจากมองไม่เห็นบรรณารักษ์ จึงใช้ *ขอโทษ*₃ เพื่อเรียกความสนใจ

หลังจากที่ผู้พูดพูดจบ ถ้าผู้ฟังอยู่ในสถานทีนั้น ๆ ผู้ฟังจะเริ่มปรากฏตัวตรงหน้าผู้พูด และเริ่มการสนทนากับผู้พูดดังเช่นในตัวอย่างข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านอกจากจะใช้สื่อความหมายว่า ผู้พูดต้องการที่จะเริ่มการสนทนาแล้ว *ขอโทษ*₃ ยังใช้เพื่อบอกให้ผู้ฟังรู้ว่า ผู้พูดอยู่ในสถานทีนั้น เป็นการประกาศความมีตัวตนของผู้พูด เพื่อให้ผู้ฟังจะได้แสดงความมีตัวตนของผู้ฟังเช่นกัน หากอยู่ในสถานทีแห่งนั้นโดยการปรากฏตัวต่อหน้าผู้พูด พร้อม ๆ กับเริ่มการสนทนา ทั้งนี้เนื่องจากการสนทนากับผู้พูดโดยไม่ให้ผู้พูดเห็นหน้า ไม่ใช้วิธีการสื่อสารของคนในสังคมไทย ดังนั้น จึงไม่เคยพบว่าหากผู้ฟังอยู่ในสถานทีแห่งนั้น ผู้ฟังจะพูดตอบรับและเริ่มการสนทนาโดยไม่แสดงตัวต่อหน้าผู้พูด

4. *ขอโทษ* สื่อความหมายวจนกรรมจบการสนทนา (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนว *ขอโทษ*₄)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ ใช้เป็นคำพูดเพื่อยุติการสนทนา ดังตัวอย่าง

- (27) เพื่อนสนิท: ‘แก ฟังฉันอยู่รีเปล่า’
ผู้พูด: ‘*โทษ*₄ นะแก ไร่ค้อยไทรหา ฉันกำลังเขียนรายการอยู่นะ ต้องส่งพรุ่งนี้แล้ว’
- (28) คนแปลกหน้า: ‘เฮ้ย จำเราได้เปล่า’
ผู้พูด: ‘*ขอโทษ*₄ นะคะ สงสัยจำคนผิด’
- (29) คนแปลกหน้า: ‘สวัสดีคะ รบกวนเรียนสายคุณยุพินคะ’
ผู้พูด: ‘*ขอโทษ*₄ นะคะ ที่นี่ไม่มีคนชื่อนี้คะ’
- (30) เจ้าของบ้าน: ‘ขนมหวานพร้อมเสิร์ฟแล้วนะครับ เชิญบริการตัวเองได้เลยครับ’
ผู้พูด: ‘*ขอโทษ*₄ นะครับ วันนี้ผมคงต้องขอตัวกลับก่อนนะครับ’

ผู้พูดในประโยคที่ (27)-(30) ใช้ *ขอโทษ*₄ เป็นคำพูดเพื่อบอกผู้ฟังว่า ตนเองต้องจบการสนทนา และสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะไม่พูดกับผู้ฟัง’ เพื่อยุติการสนทนาที่กำลังดำเนินอยู่ โดยหลังจากที่พูดจบ การสนทนามีระหว่างผู้พูดผู้ฟังจะยุติลง เนื่องจากทั้งผู้พูดและผู้ฟังรับรู้ร่วมกันว่าการใช้ *ขอโทษ*₄ คือ ฐภาษษาตายตัวที่สุภาพซึ่งใช้แสดงว่าผู้พูดไม่ต้องการสนทนากับผู้ฟังอีกต่อไป ดังนั้น จึงไม่เคยพบว่าผู้ฟังจะยังคงพูดต่อไปเรื่อย ๆ หลังจากที่ผู้พูดใช้ *ขอโทษ*₄ ทั้งนี้ *ขอโทษ*₄ ที่สื่อความหมายนี้คล้ายคลึงกับ *ขอโทษ*₅ ที่สื่อวจนกรรมปฏิเสธที่จะกล่าว

ต่อไป ในแง่ที่ผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่พูด กล่าวคือ ต่างทำให้การสนทนาที่กำลังดำเนินอยู่นั้นยุติลง แต่ผู้พูดในประโยคข้างต้น สื่อเจตนาต้องการยุติการสนทนา ไม่ได้สื่อเจตนาขออนุญาต ก่อนปฏิเสธ คำขอร้อง คำชวน หรือข้อเสนอของผู้ฟัง อีกทั้ง *ขอโทษ* ที่สื่อวัจนกรรมนี้ยังไม่ได้เกิดในคำพูดผลัดที่ 2 ของการผลัดกันพูดที่เกิดคู่กัน (Adjacency Pairs) คือ การขอร้อง ชักชวน หรือยื่นข้อเสนอ และการปฏิเสธคำขอร้อง คำชวน หรือข้อเสนอเหมือนกับ *ขอโทษ*₅

5. *ขอโทษ* สื่อความหมายวัจนกรรมปฏิเสธ (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนวาทะ *ขอโทษ*₅)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ พบภายหลังจากที่ผู้ฟังขอร้อง ชักชวน หรือยื่นข้อเสนอบางอย่างให้ผู้พูด แต่ผู้พูดไม่ต้องการทำตามคำขอร้อง ชักชวน หรือข้อเสนอ นั้น ส่วนใหญ่จะพบร่วมกับ คำบ่งชี้ปฏิเสธ *ไม่* ดังตัวอย่าง

- (31) นักศึกษา: ‘ผมขอยืมเล่มนี้ด้วยนะครับ’
 ผู้พูด: ‘*ขอโทษ* นะคะ ลืบดีว่านี่ยืมได้แค่ 5 โมงเย็นคะ ตอนนี้หมดเวลา ยืมแล้ว’
- (32) ผู้สื่อข่าว: ‘และที่สัมภาษณ์ว่า ยิงโธรวาเป็กอยู่ ตกลงเรื่องจริงเป็นยังไงกันแน่’
 ผู้พูด: ‘*ขอโทษ* นะคะ วันหนึ่งดให้สัมภาษณ์เรื่องส่วนตัวนะคะ’
- (33) พนักงานสำรวจข้อมูล: ‘*ขอโทษ* ค่ะ รบกวนช่วยตอบแบบสอบถามให้หน่อยได้มั๊ยคะ’
 ผู้พูด: ‘*ขอโทษ* ครับ ผมกำลังรีบ’
- (34) เพื่อนสนิท: ‘วันหยุดนี้ไปเขาใหญ่กันมั๊ย ว่าจะนัดเพื่อนร่วมแก๊งค์มาให้ครบเลย
 ไม่ได้เจอกันนานแล้ว’
 ผู้พูด: ‘*โทษ* ที่วะ พอดีมีประชุมด่วน เอาไว้คราวหน้าไม่พลาด’

ขอโทษ ในประโยคที่ (31)-(34) พบในคำพูดผลัดที่ 2 ของการผลัดกันพูดที่เกิดคู่กัน (Adjacency Pairs) คือ การขอร้อง ชักชวน หรือยื่นข้อเสนอ และการปฏิเสธคำขอร้อง คำชวน หรือข้อเสนอ นั้น โดยผู้พูดในทุกประโยคข้างต้นต่างใช้ *ขอโทษ* เพื่อสื่อวัจนกรรมปฏิเสธคำขอร้อง คำชวน หรือข้อเสนอของผู้ฟัง โดยสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะไม่ทำตามความต้องการของผู้ฟัง’ กล่าวคือ ผู้พูดในประโยคที่ (31) *ขอโทษ* เพื่อปฏิเสธคำขอร้องของ นักศึกษาที่ต้องการยืมหนังสือต่อ ผู้พูดในประโยคที่ (32) ใช้ *ขอโทษ* เพื่อปฏิเสธคำขอร้องของผู้สื่อข่าวที่ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของผู้พูด ผู้พูดในประโยคที่ (33) ใช้ *ขอโทษ* เพื่อปฏิเสธคำขอร้องของพนักงานแจกแบบสอบถามที่ให้ตอบแบบสอบถาม และผู้พูดในประโยคที่ (34) ใช้ *ขอโทษ* เพื่อปฏิเสธคำชวนของเพื่อนสนิทเรื่องไปเที่ยวพักผ่อนในวันหยุด

6. **ขอโทษ** สื่อความหมาย วจนกรรมขออนุญาต (ในงานวิจัยนี้ใช้แทนว่า *ขอโทษ*)

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ ใช้สื่อวจนกรรมขออนุญาตก่อนที่ผู้พูดจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไปนี้ คือ 1) ก่อนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับตัวผู้พูดเอง แต่สิ่งนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้ฟัง ซึ่งส่วนใหญ่จะพบร่วมกับคำแสดงการขออนุญาตคำว่า *ขอ* ที่มาจากรูปเต็มว่า *ขออนุญาต* 2) ก่อนแสดงความเห็นขัดแย้งกับผู้ฟัง ซึ่งจะพบร่วมกับคำสันธานแสดงความขัดแย้ง *แต่* หรือ 3) ก่อนการพูดสิ่งที่เป็นลบเกี่ยวกับผู้ฟัง เช่น ตำหนิ หรือประชด ดังตัวอย่าง

6.1) *ขอโทษ* สื่อความหมายวจนกรรมขออนุญาต ก่อนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับตัวผู้พูดเอง แต่สิ่งนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

- (35) ผู้พูด: *ขอโทษ* นะ ครูขอไม่ใช่ไมโครโฟน เพราะไม่ถนัด
- นักเรียน: -
- (36) ผู้พูด: ‘*ขอโทษ* นะครับ เห็นที่วันนี้คงต้องขอนั่งบรรยาย ยืนนาน ๆ ทำจะไม่ไหว’
- ผู้เข้าอบรม: -

ผู้พูดในประโยคที่ (35)-(36) ต่างใช้ *ขอโทษ* ก่อนกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งกับตัวผู้พูดเอง แต่ผลของการกระทำนั้นอาจรุกล้ำสิทธิของผู้ฟัง ดังนั้น จึงใช้ *ขอโทษ* เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะกระทำบางอย่างกับตัวเอง’ กล่าวคือ ผู้พูดในประโยคที่ (35) ใช้ *ขอโทษ* เพื่อขออนุญาตไม่ใช่ไมโครโฟนในการบรรยาย และผู้พูดในประโยคที่ (36) ใช้ *ขอโทษ* เพื่อขออนุญาตนั่งบรรยาย ซึ่งแม้การไม่ใช่ไมโครโฟน และการนั่งบรรยายจะถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้พูด แต่ผู้ฟังอาจได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวได้ เช่น ผู้ฟังที่เป็นนักศึกษาในประโยคที่ (35) ที่นั่งอยู่ด้านหลังอาจได้ยินเสียงผู้พูดไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน หรือในกรณีที่วจนภาษาของผู้พูดมีความสำคัญต่อเรื่องที่กำลังพูด ก็อาจเป็นผู้ฟังซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมอบรมในประโยคที่ (36) ที่นั่งอยู่ด้านหลังและมองไม่เห็นผู้พูดขณะที่บรรยาย ไม่เข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อ ดังนั้น ก่อนจะบรรยายโดยไม่ใช้ไมโครโฟน และนั่งบรรยาย ผู้พูดในทั้ง 2 ประโยคนี้จึงพูด *ขอโทษ* เพื่อขออนุญาตกระทำสิ่งที่อาจทำให้ผู้ฟังได้รับผลกระทบนั้น

ทันทีที่พูดจบ ผู้พูดจะเริ่มกระทำสิ่งที่ขออนุญาตทันทีที่พูดจบโดยไม่รอว่าต้องได้รับอนุญาตจากผู้ฟังก่อน และไม่ว่าผู้ฟังจะอนุญาตให้ผู้พูดกระทำสิ่งนั้นหรือไม่ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อผู้ฟังในบางครั้งก็ตามดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในย่อหน้าก่อนหน้านี การใช้ *ขอโทษ* ในกรณีนี้จึงคล้ายกับเป็นการแจ้งให้ทราบมากกว่าการขออนุญาตจากผู้ฟังอย่างแท้จริง กล่าวคือ หลังจากพูดจบ ผู้พูดในประโยคที่ (35) จะเริ่มบรรยายโดยไม่ใช้ไมโครโฟน ส่วนผู้พูดในประโยคที่ (36) ก็จะเริ่มนั่งบรรยาย โดยไม่เคยรอให้ผู้ฟังให้อนุญาตก่อนเริ่มกระทำสิ่งที่ขออนุญาต และในแง่ผู้ฟังเองก็ไม่เคยให้คำตอบว่าจะไม่ให้อนุญาตผู้พูดกระทำในสิ่งที่ขออนุญาต เนื่องจากสิ่งที่

ผู้พูดจะกระทำเป็นเรื่องส่วนบุคคล ดังนั้น การห้ามไม่ให้ผู้พูดกระทำในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรและเป็นเรื่องแปลก ทั้งนี้การที่ผู้พูดในประโยคที่ (35) และ (36) ขอไม่ให้ใครโทรและขอนั่งบรรยาย โดยให้เหตุผลว่า 'ไม่ถนัด' และ 'ยืนนาน ๆ ทำจะไม่ไหว' แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งหากผู้ฟังไม่ยอมให้ผู้พูดกระทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการผู้ฟังอาจมองว่าเป็นคนใจร้าย เพราะอาจทำให้ผู้พูดในประโยคที่ (35) อาจเกิดความเครียดเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี และผู้พูดในประโยคที่ (36) อาจเกิดความเจ็บป่วยทางร่างกาย เช่น ปวดเข่า ปวดข้อ หรือปวดขา ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ต้องการให้เกิด ซึ่งโดยทั่วไป หากผู้พูดใช้ 'ขอโทษ' เพื่อสื่อวัจนกรรมขออนุญาต กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งดังตัวอย่าง ผู้ฟังมักจะตอบรับผ่านอวัจนภาษา เช่น การนิ่งเฉย หรือ การยิ้มกับผู้พูด หากไม่ขัดข้องที่ผู้พูดจะกระทำสิ่งที่พูด แต่หากมองว่าตนจะได้รับผลกระทบจากกระทำนั้น ก็อาจแสดงสีหน้าท่าทาง แต่มักจะไม่เคยพูดกับผู้พูดว่าไม่อนุญาตให้กระทำสิ่งดังกล่าว

6.2) *ขอโทษ* สื่อความหมายวัจนกรรมขออนุญาต ก่อนแสดงความเห็นขัดแย้งกับผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

(37) เพื่อนสนิท: 'เธอว่าอันนี้สวยมั๊ย'

ผู้พูด: '*ขอโทษ* นะ แต่เราชอบแบบมีลายมากกว่า อันนั้นมันเรียบเกิน'

(38) เพื่อน: 'เธอเห็นว่าเป็นงัย'

ผู้พูด: '*ขอโทษ* นะ แต่เราว่าตรงนี้นั้นยังไม่ดีอะ'

(39) เพื่อนรุ่นพี่: 'ทำไม ปานนี้ยังไม่มาอีก ก็ไม่รู้'

ผู้พูด: '*ขอโทษ* นะคะพี่... แต่ว่ามันสายมากแล้ว ให้เพื่อนที่ตามไปที่หลังได้มั๊ยคะ วันนี้ อาจารย์เช็คชื่อด้วย'

ขอโทษ ที่สื่อความหมายนี้ จะพบร่วมกับคำสันธานแสดงความขัดแย้ง หรือไม่เห็นด้วย เช่น *แต่* ที่แสดงว่าสิ่งที่ผู้พูดจะพูดนั้น ขัดแย้งหรือต่างไปจากความเห็นของผู้ฟัง และอาจทำให้ผู้ฟังไม่พอใจ ผู้พูดจึงใช้ *ขอโทษ* เพื่อขออนุญาตล่วงหน้าก่อนการพูดสิ่งที่ขัดแย้งนั้น โดยสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า 'ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะพูดสิ่งที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง' กล่าวคือ ผู้พูดในประโยคที่ (37) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนแสดงความเห็นเรื่องกระดาศที่ใช้ในการจัดนิทรรศการ ผู้พูดในประโยคที่ (38) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนแสดงความเห็นเรื่องการเขียนสรุปงานส่งอาจารย์ว่ามีบางส่วนที่น่าจะแก้ไข และผู้พูดในประโยคที่ (39) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนแสดงความเห็นที่ไม่ควรรอเพื่อนของผู้ฟัง เนื่องจากเกรงว่าจะเข้าห้องเรียน

6.3) *ขอโทษ* สื่อความหมายวัจนกรรมขออนุญาต ก่อนการพูดสิ่งที่ เป็นลบเกี่ยวกับผู้ฟัง เช่น ตำหนิ หรือประชด ดังตัวอย่าง

- (40) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะเพื่อน ทำไมมาบ้านนี้’
 เพื่อนสนิท: ‘รถติดจริง ๆ นะเธอ รอนานเปล่า โทษ_๑ ที่’
- (41) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะคะ เดินชนอะคะ’
 คนแปลกหน้า: ‘ขอโทษ_๑คะ’
- (42) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะคะ ถ้าคุณไม่ตีผมเหล็กก็คงไม่เกิดเหตุการณ์อย่างนี้ขึ้น’
 คนแปลกหน้า: -
- (43) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ เกอะ ตั้งใจทำมากกว่านี้ได้มัย’
 ลูกน้อง: -
- (44) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะน้อง มีให้เลือกแค่เนี่ยะเธอ’
 เจ้าของแผงลอย: ‘ก็มีเท่าที่เห็นแหละพี่ ของจะมาเพิ่มตอนบ่าย ถ้าว่างก็แวะมาดูนะครัับ’
- (45) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะ งานยุ่ง แต่ไปกินเหล้ากับเพื่อนได้ทุกวัน ยุ่งมาก’
 แฟนหนุ่ม: -
- (46) ผู้พูด: ‘ขอโทษ_๑ นะ เรามั่นไม่ใช่คนสำคัญอะไร ไม่ต้องมาสนใจหรอก’
 เพื่อนร่วมงาน: -

ผู้พูดในประโยคที่ (40)-(46) ต่างใช้คำว่า *ขอโทษ* ก่อนพูดสิ่งที่เป็นลบเกี่ยวกับผู้ฟัง เช่น คำพูดตำหนิ ในประโยคที่ (40)-(44) และคำพูดประชด ในประโยคที่ (45)-(46) ที่ถือเป็นการละเมิดความรู้สึกของผู้ฟัง เพราะทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้า หรือรู้สึกไม่ดี ดังนั้น จึงใช้ *ขอโทษ* เพื่อขออนุญาตล่วงหน้า และเกริ่นนำให้ผู้ฟังเตรียมรับมือกับคำพูดเชิงลบที่จะตามมา เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะพูดสิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับผู้ฟัง’ กล่าวคือ ผู้พูดในประโยคที่ (40) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนตำหนิเพื่อนสนิทเรื่องมาสายกว่าที่นัด ผู้พูดในประโยคที่ (41) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนตำหนิคนแปลกหน้าที่เดินชน ผู้พูดในประโยคที่ (42) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนตำหนิคนแปลกหน้าที่ขับรถฝ่าไฟแดงและชนเพื่อนของผู้พูดเสียชีวิต ผู้พูดในประโยคที่ (43) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนตำหนิลูกน้องที่พูดคุ้ยหยอกล้อกันขณะทำงาน ผู้พูดในประโยคที่ (44) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนตำหนิผู้ชายว่ามีสินค้าให้เลือกน้อย ผู้พูดในประโยคที่ (45)-(46) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนการพูดประชด เมื่อรู้สึกไม่พอใจกับการกระทำของผู้ฟัง เช่น ในประโยคที่ (45) หรือเสียใจกับการกระทำบางอย่างของผู้ฟัง เช่น ในประโยคที่ (46) และต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าตนรู้สึกอย่างไร โดยเลือกที่จะประชดแทนการบอกผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่ก็เกรงว่าคำพูดประชดนั้นอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี ผู้พูดจึงใช้ *ขอโทษ* ก่อนการประชดนั้น กล่าวคือ ผู้พูดในประโยคที่ (45) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนประชดแฟนที่ไม่มีเวลาให้ และผู้พูดในประโยคที่ (46) ใช้ *ขอโทษ* ก่อนประชดเพื่อนร่วมงานที่ไม่เห็นความสำคัญของผู้พูด

สรุปและอภิปรายผล

ผู้พูดคนไทยใช้คำว่า *ขอโทษ* เพื่อสื่อความหมายทางวัจนกรรมได้ 6 ความหมาย คือ 1) วัจนกรรมขอโทษ 2) วัจนกรรมเกริ่นนำการขอร้อง 3) วัจนกรรมเรียกความสนใจ 4) วัจนกรรมจบการสนทนา 5) วัจนกรรมปฏิเสธ และ 6) วัจนกรรมขออนุญาต โดย *ขอโทษ*₁ ใช้เป็นคำพูดแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากทีละเมิดผู้ฟัง เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ผู้พูดยอมรับผิด และขอให้ผู้ฟังยกโทษให้ผู้พูด’ ส่วน *ขอโทษ*₂ ใช้เป็นคำพูดเริ่มการสนทนา และเกริ่นนำก่อนขอร้องให้ผู้ฟังกระทำ หยุดการกระทำ หรือเปลี่ยนรูปแบบการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่คุณต้องการ โดยเป็นรูปภาษาที่ใช้เป็นคำบ่งชี้การขอร้อง (Request Marker) เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะขอให้ผู้ฟังกระทำบางอย่าง’ *ขอโทษ*₃ ใช้เรียกความสนใจจากผู้ฟังก่อนเริ่มการสนทนา (Attention-getting Device) เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะพูดกับคุณ’ ที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า *sumimasen* ในภาษาญี่ปุ่น (Ide, 1998) *ขอโทษ*₄ ใช้เป็นคำพูดเพื่อบอกผู้ฟังว่า ตนเองต้องจบการสนทนา และสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะไม่พูดกับคุณ’ เพื่อยุติการสนทนาที่กำลังดำเนินอยู่ *ขอโทษ*₅ ใช้เป็นคำพูดปฏิเสธผู้ฟังอย่างสุภาพ และสื่อความหมายไปยังผู้ฟังว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะไม่ทำตามความต้องการของผู้ฟัง’ และ *ขอโทษ*₆ ใช้สื่อวัจนกรรมขออนุญาต โดยมีความหมายแตกต่างกันได้ 3 ความหมาย กล่าวคือ หากใช้เพื่อขออนุญาตก่อนจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับตัวผู้พูดเอง แต่สิ่งนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้ฟัง จะสื่อความหมายว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะกระทำบางอย่างกับตัวเอง’ หากใช้ก่อนที่จะพูดสิ่งที่ขัดแย้งกับผู้ฟัง จะสื่อความหมายว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะพูดสิ่งที่ต่างจากความคิดของผู้ฟัง’ แต่หากใช้ก่อนพูดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง เช่น คำทัก และประชด จะสื่อความหมายว่า ‘ขออย่าได้รู้สึกไม่ดี ถ้าผู้พูดจะพูดสิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับผู้ฟัง’

ทั้งนี้พบว่า *ขอโทษ*₆ ที่ใช้สื่อวัจนกรรมขออนุญาตก่อนที่จะพูดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟังนั้น เป็นข้อความเกริ่นนำเพื่อบอกให้ผู้ฟังรู้ล่วงหน้าว่ากำลังจะมีคำพูดเชิงลบตามมา ตามแนวคิดของ เฮวิตต์และสโตรคส์ (Hewitt & Strokes, 1975) และทำหน้าที่คล้ายกับข้อความที่ผู้พูดคนไทยนิยมกล่าวก่อนการวิจารณ์ผู้อื่น เช่น ‘อย่าหาว่าว่าเลยนะคะ’ ‘อย่าว่าถ้าฉันจะพูดตรง ๆ’ ‘เดี๋ยวจะหาว่าว่า’ ‘คิดว่าคุณคงไม่ว่าอะไร’ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลวิธีทางภาษาที่พบก่อนคำพูดแสดงการวิจารณ์ที่หงส์ดารมภ์ (Hongladarom, 2007) สรุปไว้ในงานวิจัยเรื่อง ‘Don’t blame me for criticizing you...’: A study of metapragmatic comments in Thai ว่ากลวิธีทางภาษาเหล่านี้ใช้เพื่อสื่อความหมายว่าขอผู้ฟังไม่ตำหนิผู้พูด หรือขอไม่ให้ผู้ฟังรู้สึกเสียใจในตัวผู้พูด ก่อนที่จะกล่าวคำวิจารณ์ แต่ต่างกันในเรื่องที่ *ขอโทษ*₅ เป็นคำพูดเพียงคำเดียว ที่มีความเรียบง่าย และใช้นำหน้าวัจนกรรมที่หลากหลายมากกว่า

เมื่อเปรียบเทียบความหมายของ *ขอโทษ*¹ ที่สื่อวัจนกรรมขอโทษ กับคำพูด *I'm sorry* และ *excuse me* ในภาษาอังกฤษตามที่โบร์คินและเรินฮาร์ด (Borkin & Reinhart, 1978) ได้สรุปไว้พบว่า *ขอโทษ*¹ มีความหมายใกล้เคียงกับคำพูด *I'm sorry* ในแง่ที่พบภายหลังจากที่มีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นกับผู้อื่นเหมือนกัน และผู้พูดไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ล่วงเกินหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ฟังต่างจาก *ขอโทษ* ที่สื่อวัจนกรรมเกริ่นนำการขออภัย วัจนกรรมเรียกความสนใจ วัจนกรรมจบการสนทนา วัจนกรรมปฏิเสธ และวัจนกรรมขออนุญาต ที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำพูด *excuse me* ในแง่ที่พบก่อนที่ผู้พูดล่วงเกินผู้อื่น เพื่อเยี่ยวยาเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น หรือการกระทำผิดมารยาทที่กำลังจะเกิดขึ้นเหมือนกัน

ประเด็นที่น่าสนใจ ก็คือ ผู้พูดสามารถใช้ *ขอโทษ* เพื่อรับผิดชอบ หรือเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบก็ได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ใช้ *ขอโทษ* เพื่อแสดงวัจนกรรมรับผิดชอบ จะเป็นการใช้ *ขอโทษ* เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยพบว่า ผู้พูดคนไทยจะแสดงความรับผิดชอบ ทั้งกรณีที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อผู้ฟัง ซึ่งถือว่าได้กระทำผิดโดยตรง และไม่ได้เป็นผู้กระทำละเมิดต่อผู้ฟัง แต่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตำแหน่ง ซึ่งถือว่าได้กระทำผิดโดยอ้อม ต่างจากการใช้คำว่า *ขอโทษ* เพื่อแสดงวัจนกรรมเกริ่นนำการขออภัย เรียกความสนใจ จบการสนทนา ปฏิเสธและขออนุญาต ที่ใช้เป็นการใช้คำพูดก่อนที่จะละเมิดสิทธิหรือทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น หรือก่อนที่จะละเมิดผู้ฟังที่เป็นการใช้คำว่า *ขอโทษ* เพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการละเมิดที่จะกระทำในอนาคต

การที่ผู้พูดใช้คำว่า *ขอโทษ* ในสถานการณ์ที่หลากหลายเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมขอโทษเป็นการกระทำพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในสังคม และถือเป็นการแสดงความสุภาพแบบหนึ่ง ตามที่บราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1987) และโฮล์มส์ (Holmes, 1990) ได้กล่าวไว้ ทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ฟังค่อนข้างมาก และในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับหน้าด้านบวกของผู้พูดเองเช่นกัน ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และใส่ใจกับความรู้สึกของคู่สนทนาในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นสังคมแบบรวมกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมจึงต่างให้ความสำคัญกับความรู้สึกของสมาชิกคนอื่น ๆ เสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน สอดคล้องกับที่หงศ์ดารมภ์ (Hongladarom, 2007) พบว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับค่านิยมเรื่องมิตรภาพและความสามัคคีแม้ว่าผู้พูดจะไม่เคยเห็นหน้าผู้ฟังก็ตาม ซึ่งลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากที่พบในสังคมตะวันตกที่เวียชบิคกา (Wierzbicka, 2003a) ได้สรุปไว้

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำสำคัญ *ขอโทษ* ในงานวิจัยนี้ กับที่พบในงานของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (2555) ต่างนำไปสู่ข้อสรุปเรื่องลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกัน ซึ่งสนับสนุนว่าทั้ง *ขอโทษ* และ *เกรงใจ* คือคำสำคัญในภาษาไทย เนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จิรรัตน์ เพชรรัตน์โมรา. (2544). *การศึกษาการขอโทษของผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2541). *วัจนกรรมการขอโทษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2553). บทวัฒนธรรมของการขอโทษในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น* 27(2), 28-50.
- ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา. (2555). ความหมายของคำว่า ‘เกรงใจ’ และลักษณะวัฒนธรรมไทย. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์* 52 (1). (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์)
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2545). *การตอบรับคำขอโทษในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.
- Ameka Felix K. & Breedveld, Anneke. (2004). Areal cultural scripts for social Interaction in West African communities. *Intercultural Pragmatics* 1(2), 167-187.
- Besemeres, Mary & Wierzbicka, Anna. (2003). The meaning of the particle *lah* in Singapore English. *Pragmatics & Cognition* 11(1), 3-38.
- Borkin, Ann & Reinhart, Susan M. (1978). Excuse Me and I'm Sorry. *TESOL QUARTERLY* 12(1), 57-69.
- Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. (1987). *Politeness: Some Universals of Language Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goddard, Cliff. (1997). Cultural values and “cultural scripts” of Malay (Bahasa Melayu). *Journal of Pragmatics* 27(2), 183-201.
- _____. (2001). The polyfunctional Malay focus particle pun. *Multilingua* 20(1), 27-50.
- _____. (2004). *Speech-acts, values and cultural scripts: a study in Malay ethnopragmatics*. Retrieved January 18, 2010 from <http://combs.anu.edu.au/SpecialProj/ASAA/biennial-conference/2004/Goddard-C-ASAA2004.pdf>
- _____. (2006). Cultural script. In: Jef Verschueren, Jan-Ola Ostman. (Eds.), *Handbook of Pragmatics*. John Benjamins Publishing Company.

- Goddard, Cliff & Wiezbicka, Anna. (2004). Cultural scripts: What are they and what are they good for? *Intercultural Pragmatics* 1(2), 153-166.
- _____. (2007). NSM analyses of the semantics of physical qualities: sweet, hot hard, heavy, rough, sharp in cross-linguistic perspective. *Studies in Language* 31(4), 765-800.
- Hewitt, John & Strokes, Randall. (1975). Disclaimers. *The American Sociological Review* 40(1), 1-11.
- Holmes, Janet. (1990). Apologies in New Zealand English. *Language in Society* 19 (2), 155-199.
- Hongladarom, Krisadawan. (2007). 'Don't blame me for criticizing you...': A study of metapragmatic comments in Thai. In *Metapragmatics in Use*. Edited by Wolfram Bublitz and Axel Hubler. Amsterdam: John Benjamins, pp. 29-48.
- Ide, Risako. (1998). 'Sorry for your kindness': Japanese interactional ritual in public discourse. *Journal of Pragmatics* 29(5), 509-529.
- Sahragard, R. (2003). *A Cultural Script Analysis of a Politeness feature in Persian*. Retrieved March 23, 2010 from <http://www.paaljapan.org/resources/proceedings/PAAL8/pdf/pdf034.pdf>
- Searle, John, R. (1969). *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Travis, Catherine, E. (2004). The ethnopragmatics of the diminutive in conversational Colombian Spanish. *Intercultural Pragmatic* 1(2), 249-274.
- Wiezbicka, Anna. (1985). A semantic metalanguage for a crosscultural comparison of speech acts and speech genres. *Language in Society* 14, 491-514.
- _____. (1996). *Semantics: Primes and Universals*. New York: Oxford University Press.
- _____. (1997). *Understanding Cultures through Their key words English, Russian Polish, German and Japanese*. Oxford: Oxford University Press.
- _____. (2002). Australian cultural scripts-bloody revisited. *Journal of Pragmatics* 34(9), 1167-1209.
- _____. (2003). Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and its applications. *Ethos* 30(4), 401-432.
- _____. (2003a). *Cross-Cultural Pragmatics: The Semantics of Human Interaction*. Berlin: Mouton de Gruyter.

- _____.(2004). Jewish cultural scripts and the interpretation of the Bible. *Journal of Pragmatics* 36(3), 575-599.
- Wong, Jock. (2004). The particles of Singapore English: a semantic and cultural interpretaion. *Journal of Pragmatics* 36(4), 739-793.
- Yoon, Kyung Joo. (2004). Not just words: Korean social models and the use of honorics. *Intercultural Pragmatics* 1(2), 189-210.